

7. Forholdet mellem administrative nævn og domstolene

7.1. *Gældende ret*

Der findes et meget stort antal administrative nævn af meget forskellig karakter, og der er tilsvarende mange måder at kategorisere de forskellige nævn på. De administrative nævn varierer også meget i deres betydning, sammensætning og arbejdsform. Nogle nævn dækker et meget specifikt område, mens andre har et meget bredt arbejdsfelt. Nogle nævn behandler mange sager, mens andre behandler få sager.

Nogle nævn behandler sager af offentligretlig karakter, f.eks. miljøretnlige spørgsmål (Miljøklagenævnet), socialretlige spørgsmål (de sociale klagenævne og Ankestyrelsen) eller skatteretlige spørgsmål (skatteankenævnene og Landsskatteretten), mens andre nævn behandler tvister af privatretlig karakter mellem private parter, f.eks. lejeretlige spørgsmål (huslejenævnene og beboerklagenævnene), naboretlige spørgsmål vedrørende hegn (hegnssynene) eller tvister mellem en erhvervsdrivende og en forbruger (Forbrugerklagenævnet).

Der findes ikke samlede, generelle regler om nævnenes sammensætning. Nogle nævn skal have en dommer eller anden jurist som formand (f.eks. Forbrugerklagenævnet (dommer) og Miljøklagenævnet (jurist)), mens andre ikke nødvendigvis har nogen juridisk deltagelse (f.eks. skatteankenævnene og hegnssynene). Ved nogle nævn tilsigtes det, at medlemmerne eller nogle af disse skal have en særlig sagkundskab, i andre nævn, at de skal være interesserepræsentanter, og i atter andre nævn, at nogle medlemmer navnlig skal udgøre et politisk islæt i den administrative beslutningsproces (f.eks. Landsskatteretten, hvor Folketinget vælger 11 af rettens 30 medlemmer).

Bortset fra de nævn, der behandler meget få sager, har administrative nævn normalt et sekretariat, der forbereder sagerne til nævnets afgørelse. En klager kan ofte også få hjælp i sekretariatet til at varetage sine interesser under sagen.

De administrative nævn er omfattet af forvaltningsretlige principper og regler, herunder undersøgelsesprincippet og forvaltningslovens regler om partshøring og begrundelse.

Det bemærkes, at der herudover findes en række private klage- og ankenævne, hvoraf nogle er godkendt af ministeren for familie- og forbrugeranliggender, f.eks. Ankenævnet for Forsikring og Pengeinstituttankenævnet. En godkendelse indebærer forskellige retsvirkninger i henhold til forbrugerklageloven, bl.a. i relation til tvistens indbringelse for domstolene og i re-

lation til omkostningerne ved nævnets behandling af sagen. De private nævn er ikke omfattet af forvaltningsloven mv.

Det gælder for et antal administrative klage- og ankenævne, at udnyttelse af klageadgangen er en betingelse for at kunne indbringe den pågældende tvist for domstolene.

7.2. *Lovforslagets udformning*

Retsplejerådet har i betænkning nr. 1401/2001 behandlet en række spørgsmål om opgavefordelingen mellem klage- og ankenævne og domstolene. Retsplejerådets overordnede sigte har været at sikre, at borgernes adgang til at få afgjort deres tvister ved domstolene ikke begrænses unødigt.

7.2.1. *Krav om udnyttelse af administrativ klageadgang*

7.2.1.1. Retsplejerådets overordnede synspunkt er, at det bør kræve en særlig begrundelse at stille som betingelse for at indbringe en forvaltningsretlig afgørelse for domstolene, at en administrativ klageadgang først skal være udnyttet.

Retsplejerådet foreslår på denne baggrund med enkelte undtagelser at ophæve de gældende regler i lovgivningen om, at en forvaltningsafgørelse først kan indbringes for domstolene, når en administrativ klageadgang har været udnyttet. Forslaget omfatter navnlig ekspropriationssager, konkurrencesager, patentsager og en række sager på energiområdet.

Retsplejerådet har ikke fundet grundlag for at ophæve de gældende regler om udnyttelse af den administrative klageadgang på skatteområdet. Rådet henviser til, at der årligt træffes ca. 300.000 afgørelser om forhøjelse af den skattepligtige indkomst, og at reglerne i øvrigt er udformet således, at en skatteyder, der ønsker en domstolsafgørelse, højst kan komme til at vente i 9 måneder, før sagen kan indbringes for domstolene.

Retsplejerådet foreslår heller ingen ændring med hensyn til administrativt bestemt frihedsberøvelse, selv om det gældende krav om udnyttelse af klageadgangen efter rådets opfattelse her er særlig betænkeligt. Retsplejerådet henviser som begrundelse for ikke at foreslå ændringer på dette område bl.a. til, at der for Ankestyrelsen gælder en regel om, at Ankestyrelsen skal have truffet afgørelse inden 8 uger, og at der findes en generel revisionsklausul i lov om retssikkerhed og administration på det sociale område.

Der henvises til betænkning nr. 1401/2001 side 146-148.